

Protocol Agressie en Geweld Politieke ambtsdragers

Gemeente Diemen april 2016

Protocol Agressie en Geweld politieke ambtsdragers gemeente Diemen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	pag. 3
2. Grenzen stellen / een norm	pag. 4
3. Vormen van agressie en geweld	pag. 5
4. Preventieve maatregelen binnen de gemeente Diemen	pag. 6
5. Wat te doen bij agressie en geweld	pag. 7
6. Maatregelen	pag. 8
7. Nazorg en trainingen	pag. 9

1. Inleiding

Als politiek ambtsdrager staat u midden in de samenleving. Dat brengt mooie ervaringen met zich mee, maar soms ook minder mooie. Want niet alle burgers kunnen hun frustraties over beleid en standpunten die hen niet bevallen even goed verwerken.

Agressie en geweld

In toenemende mate worden politieke ambtsdragers geconfronteerd met agressie en geweld dat ontevreden burgers tegen hen gebruiken¹. Het kan u ook overkomen. Agressie en geweld kunnen verschillende vormen aannemen. Het varieert van uitschelden tot molesteren en in sommige gevallen kan het niet alleen u raken maar ook uw gezins- of familieleden.

Geen enkele vorm van agressie en geweld is acceptabel. De overheid ziet erop toe dat burgers hiervan zoveel mogelijk gevrijwaard blijven en dat in voorkomende gevallen wordt ingegrepen. De reden om voor politieke ambtsdragers een speciaal protocol op te stellen ligt hierin, dat een uiting van agressie of geweld jegens een raads- of collegelid niet alleen een aanval op die persoon is, maar ook op het democratisch bestel als geheel. Op het moment dat een politieke ambtsdrager in de uitoefening van zijn/haar publieke taken wordt belemmerd door incidenten van agressie en geweld, komt het democratisch proces in gevaar. Dan dient er ingegrepen te worden en moet de politieke ambtsdrager er op kunnen rekenen dat hij/zij er niet alleen voor staat.

Rol van gemeente

Gemeente Diemen draagt de verantwoordelijkheid voor het garanderen van de veiligheid van haar ambtenaren. In het bijzonder voor ambtenaren die veelvuldig burgercontacten hebben en een aanzienlijk risico lopen om met agressieve burgers geconfronteerd te worden. Hierdoor geeft Diemen invulling aan de wettelijke plicht om te zorgen voor een veilige werkomgeving voor elke medewerker. De gemeente ondersteunt bepaalde processen zoals het doen van aangifte, biedt opvang en nazorg en registreert incidenten.

In het geval van politieke ambtsdragers vervult de gemeente deze functie ook. Voor een politieke ambtsdrager is het belangrijk dat hij/zij gemakkelijk benaderbaar is en open in de samenleving kan staan. Om die reden ligt het voor de hand dat in geval van agressie en geweld in overleg met het slachtoffer de juiste maatregelen genomen worden.

Doel en strekking protocol Agressie en geweld

- Duidelijk maken dat geweld tegen politieke ambtsdragers niet geaccepteerd wordt;
- Het voorkomen van geweld door preventieve maatregelen;
- De te nemen maatregelen bij agressie en geweld;
- In het geval van geweld zo goed mogelijk ondersteunen en de opgelopen schade verhalen.

Uitgangspunt van het veiligheidsbeleid is dat agressie, geweld, bedreiging en intimidatie (verbaal & fysiek) tegen politieke ambtsdragers van de gemeente nooit acceptabel is en agressief gedrag altijd een vervolgaanpak krijgt.

Voor wie

Dit protocol geldt als basisdocument voor alle politieke ambtsdragers (burgemeester, wethouders en raadsleden).

---

¹ Het aantal raadsleden dat zich weleens bedreigd voelt, is in een half jaar tijd verdubbeld. Dat blijkt uit onderzoek van het Periklesinstituut, februari 2016.

2. Grenzen stellen, een norm

Het is noodzakelijk vast te stellen binnen welke gezamenlijke kaders sprake is van onaanvaardbaar gedrag en hoe daarop gereageerd dient te worden. Eenduidigheid in het beleid en in de aanpak van agressie en geweld straalt daadkracht uit en zal uiteindelijk een preventief effect hebben op de agressie- en geweldpleger, waardoor agressie en geweld afnemen. Wanneer er niet wordt gereageerd op het agressieve en gewelddadige gedrag, is de kans groot dat dit blijft voortbestaan en/of gaat escaleren.

Een gezamenlijke norm is een voorwaarde voor het effectief aanpakken van agressie en geweld. Met een norm wordt helder wat grensoverschrijdend gedrag is, wat gemeld en geregistreerd moet worden en wat afgehandeld moet worden met gerichte maatregelen. Het is van belang een gezamenlijke organisatienorm te hanteren. Hoeveel agressief gedrag of uitingen tolereren we en wat is strafbaar? Belangrijke uitgangspunten zijn:

- U voelt de vrijheid om uw mening te verkondigen
- Derden geven u de ruimte om uw taak uit te voeren
- Derden verstoren de orde bij uw optreden niet
- De eigen veiligheid en die van collega's staat altijd voorop
- Agressie, geweld, bedreiging en intimidatie worden niet getolereerd

Iedereen beleeft, interpreteert, hanteert en normeert agressie, bedreiging en intimidatie op zijn eigen manier. Ook de omgeving waar de situatie zich voordoet kan van grote invloed zijn op uw gevoel van veiligheid. Een verbale bedreiging in uw persoonlijke levenssfeer heeft vaak veel meer impact dan eenzelfde uiting tijdens een openbare bijeenkomst. Zoals aangegeven is niet het feit leidend, maar uw eigen gevoel van veiligheid. Dat kan dus per definitie van persoon tot persoon verschillen.

De norm die binnen de gemeente Diemen wordt gehanteerd is uw eigen gevoel van veiligheid. Indien u (of uw gezins-/familieleden) zich niet veilig voelt dan is de norm overschreden. Ook de vrijheid die u voelt om uw mening te kunnen verkondigen vormt hier onderdeel van. U hoeft om die reden niet te schromen om contact op te nemen met contactpersonen genoemd in hoofdstuk 5. Door vroegtijdig in te grijpen kan ook voorkomen worden dat situaties escaleren. Daarnaast lucht het delen van uw gevoelens vaak op.

Het recht op bescherming tegen agressie en geweld is overigens niet afhankelijk van de eigen gedragingen in de openbare ruimte. Zoals eerder gezegd gelden zulke bedreigingen immers niet alleen het betreffende individu, maar ook de publieke functie en als zodanig het hele democratisch bestel.

Samenvattend: Op het moment dat u zich door het gedrag van derden belemmerd voelt in uw functioneren als politiek ambtsdrager, is de norm overschreden en treedt dit protocol in werking.

3. Vormen van agressie en geweld

Vanuit de landelijke overheid is in 2006 het 'Actieprogramma agressie en geweld tegen werknemers (en ambtsdragers) met publieke taken' gestart. Daarin wordt de volgende definitie van agressie en geweld gehanteerd, die de gemeente Diemen heeft overgenomen:

"Het welbewust verbaal uiten, gebruiken van fysieke kracht of macht, dan wel het dreigen daarmee, gericht tegen een werknemer of ambtsdrager, onder omstandigheden die rechtstreeks verband houden met het verrichten van de publieke taak, hetgeen resulteert of waarschijnlijk zal resulteren in een gevoel van bedreiging, materiële schade, letsel of psychische schade."

Schriftelijke agressie

Het schriftelijk doen van aantijgingen/ bedreigingen tegenover ambtsdragers. Hieronder valt ook schriftelijke agressie via e-mail, sociale media, websites en dergelijke.

Verbale agressie

Zowel van persoon naar persoon als telefonisch zoals: uitschelden, beledigende en/of discriminerende opmerkingen et cetera.

Dreigen met geweld/intimidatie

Hieronder vallen onder andere het bedreigen (ook van familie- of gezinsleden), chanteren of onder druk zetten en stalken.

Fysieke agressie

Escalatie van agressie, die zich uit in geweld tegen voorwerpen dan wel personen in welke vorm dan ook.

Agressie via sociale media, internet

E-mail, sociale media en internet bieden legio kansen voor het (anoniem) uiten van agressie. Ook voor deze uitingen geldt de hierboven geformuleerde norm: uw eigen veiligheidsgevoel. Het bijzondere van internet en de sociale media is dat de drempel om forse uitlatingen te doen lager is dan in het dagelijkse leven, doordat allerlei remmende factoren en correctiemechanismen ontbreken. Je zou daaruit kunnen afleiden dat zulke, min of meer ongerichte, agressieve uitingen minder serieus genomen kunnen worden. Dat is echter maar de vraag: De impact op het persoonlijke leven kan onverminderd groot zijn en uiteindelijk gaat het toch om uw eigen gevoel van veiligheid.

Het is voor politieke ambtsdragers, nog meer dan voor privépersonen, te allen tijde belangrijk zich bewust te zijn van de consequenties van handelingen online. Het debat op internet is een verlengstuk van het politieke debat in de raadzaal en in de fysieke stad. Regels die daar gelden, zijn ook van toepassing in de virtuele wereld.

4. Preventieve maatregelen binnen de gemeente Diemen

Afspraken griffier en bodes

Op het gemeentehuis van Diemen zijn afspraken gemaakt tussen de griffier en de bodes. De bodes hebben instructies over wat te doen bij incidenten tijdens bijeenkomsten en vergaderingen. Op andere momenten kunnen raadsleden in onaangename situaties het beste contact opnemen met de politie op 0900-8844 en bij spoed 112.

Openbare vergaderingen

Voor elke openbare vergadering wordt een risico-inschatting door de griffie gemaakt over mogelijke veiligheidsrisico's. Indien er een onderwerp staat geagendeerd wat risico's met zich brengt (veel belangstelling publieke tribune, veel emoties, veel boosheid over voorliggende plannen, specifieke risico doelgroep) dan treedt de griffie altijd in overleg met team Facilitair en team Openbare Orde en Veiligheid. In overleg met de politie wordt dan ook een risicoanalyse gemaakt. Waar nodig worden extra beveiligers en of agenten ingezet (in een andere ruimte, in burger op de publieke tribune of in politie-outfit op de publieke tribune) of andere aanvullende maatregelen.

Op bijeenkomsten waarbij een ambtsdrager in gesprek gaat met de wijk/bewoners en waarbij een gevoelig onderwerp besproken wordt, maakt team Openbare Orde en Veiligheid (OOV) een risicoanalyse. Op deze locaties in de wijk worden dan waar nodig ook extra veiligheidsmaatregelen getroffen (o.a. extra inzet politie/handhaving).

Bij een bijeenkomst/vergadering (niet-raadsvergadering) met mogelijk risico, kan team OOV op verzoek meedenken en een risicoanalyse maken. Bij incidenten tijdens vergaderingen schakelen voorzitter en secretaris de dienstdoende bode in voor ondersteuning. Deze heeft de telefoonnummers van anderen bij zich. Een moment schorsing van de vergadering is vaak ook verstandig.

Bedrijfshulpverlening (BHV)

De bode/huismeesters op het gemeentehuis zijn ook BHV getraind. Voorts is een lijst met telefoonnummers van de BHV-ers beschikbaar.

Praktische tip: let u als ambtsdrager op waar u gaat zitten tijdens bijeenkomsten/vergaderingen. Bijvoorbeeld bij hoorzittingen kunnen de emoties hoog oplopen. Kies bij voorkeur een plek waar u goed het overzicht heeft en waar mensen niet achter u langs naar de uitgang moeten lopen.

5. Wat te doen bij agressie en geweld?

Met wie kun je wanneer contact opnemen?

1-1-2

In de ergste situatie, bij strafbare feiten van (bedreiging met) geweld tegen personen, vernieling gerelateerd aan agressief gedrag of mishandeling altijd direct 1-1-2 bellen.

Burgemeester

Een wethouder of raadslid kan bij geweld, bedreiging of intimidatie altijd contact opnemen met de burgemeester. De burgemeester zal in overleg met de betrokkene, en indien nodig de politie, maatregelen treffen.

De wijkagent

Indien gewenst kunt u een persoonlijk gesprek aanvragen met de wijkagent. Dit kan bij u thuis, maar ook op het politiebureau. U kunt uw wijkagent bereiken via het nummer 0900- 8844.

De griffier

Voor de raadsleden is de griffier altijd beschikbaar als klankbord en voor advies. Daarnaast verzoeken wij de raadsleden om alle gevallen van agressie en bedreiging bij de griffier te melden, ook als u al contact hebt met anderen. Het is belangrijk dat de griffier het incident registreert en een goed overzicht heeft.

Melden en aangifte

Melden

Het is belangrijk dat elke vorm van agressie en geweld gemeld wordt. Voor politieke ambtsdragers is de griffier het meldpunt wanneer hij/zij te maken krijgt met agressie en geweld. Belangrijk is dat de politieke ambtsdrager zijn/haar verhaal kwijt kan en ook de zekerheid heeft dat er vervolg gegeven wordt aan de melding. Melden dient zo volledig mogelijk te gebeuren. Als de agressor bekend is, naam adres en woongegevens opgeven; als er een vermoeden bestaat dat er direct een verband is met een door de politieke ambtsdragers of door zijn/haar partij ingenomen standpunt, dit melden; als het raadslid een brief of mail heeft ontvangen, afschrift afgeven etc.

Incidentenregistratie²

De griffier registreert de melding in het Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem (GIR). Het GIR is een landelijke webapplicatie, die gratis beschikbaar wordt gesteld door het A+O fonds, waarmee op simpele en eenduidige wijze agressie- incidenten tegen werknemers met een publieke taak en politieke ambtsdragers kunnen worden geregistreerd.

Het GIR is een beleidsondersteunend systeem. De registraties in GIR zijn een middel om inzicht te verkrijgen in de aard en omvang van agressie en geweld. Ook biedt GIR de mogelijkheid om overheidsorganisaties onderling te vergelijken.

Aangifte

Naast de melding aan de griffier wordt het raadslid of collegelid -indien er sprake is van een strafbaar feit- ten eerste aangeraden altijd direct aangifte te doen bij de politie. Het adres van het gemeentehuis zal voor de aangifte als woonadres gelden.

---

² Hier geldt het voorbehoud dat in het kader van DUO+ zal worden gezien of een gezamenlijk registratiesysteem wordt ingevoerd. Mogelijk dat voor een ander systeem wordt gekozen.

6. Maatregelen

Na een incident met agressie of geweld kunnen verschillende maatregelen worden getroffen:

Risicoanalyse

Team Openbare Orde en Veiligheid (OOV) kan op basis van de informatie en in overleg met de politie een risicoanalyse maken over de ernst van de situatie. Afhankelijk van de inschatting over de ernst van de situatie kunnen eventuele instructies gegeven worden over hoe te handelen of waar op te letten. Indien nodig kunnen specifieke maatregelen getroffen worden.

Gesprek met de dader

De politie of de burgemeester³ kan een gesprek aangaan met de dader. De dader wordt gevraagd excuses aan te bieden. Vervolgens kunnen er samenwerkingsafspraken gemaakt worden om herhaling te voorkomen. Dit gesprek kan ook worden gecombineerd met andere maatregelen.

Waarschuwingsbrief

Een waarschuwingsbrief kan worden gegeven bij hinderlijk, onacceptabel gedrag, verbaal geweld, telefonische agressie, schriftelijke agressie en stalking. In de waarschuwingsbrief wordt aangegeven dat de dader een grens heeft overschreden en dat dit niet wordt getolereerd. De gemeente waarschuwt dat bij een volgende misdraging zwaardere maatregelen worden getroffen zoals een pand- of gebiedsverbod.

Pandverbod

De burgemeester kan bij vernieling of agressief gedrag iemand de toegang tot een pand (bijv. het gemeentehuis) ontzeggen.

Gebiedsverbod

De burgemeester kan op basis van de APV een persoon een verblijfsontzegging opleggen voor het centrum van Diemen. Ook kan de burgemeester een op basis van de wet Maatregelen Bestrijding Voetbalvandalisme en Ernstige Overlast een gebiedsontzegging opleggen voor bijvoorbeeld het gemeentehuis of een straat in Diemen.

Contactverbod

De officier van Justitie kan een contactverbod opleggen. Dit kan bijvoorbeeld als er aangifte is gedaan van stalking, waarbij de politieke ambtsdrager zich bedreigd heeft gevoeld.

Bewaken en beveiligen

Indien uit de risicoanalyse van de gemeente en de politie blijkt dat de politieke ambtsdrager (of zijn familie) een veiligheidsrisico loopt, kunnen er maatregelen getroffen worden in het kader van bewaken en beveiligen. Hierbij zal contact worden gelegd met de eenheid bewaken en beveiligen van het ministerie van Veiligheid en Justitie.

Verhalen van materiële en of immateriële schade op de dader(s)

In geval van schade kan de dader financieel verantwoordelijk gesteld worden voor zijn gedrag. Zowel materiële als immateriële schade kan worden verhaald op de dader.

---

³ Indien het de burgemeester zelf betreft, kan het gesprek worden aangegaan door de locoburgemeester.

7. Nazorg en trainingen

Nazorg

De vertrouwenslijn

Object zijn van agressie en geweld kan hard aankomen en iemand echt raken. In veel gevallen is goede opvang uit de directe omgeving (familie, vrienden, partijgenoten) voldoende. Het gevolg kan ook zijn dat de bedreigde zich langdurig angstig, onzeker, machteloos, ongeremd woedend voelt. In dat geval is het raadzaam een deskundige te raadplegen. Dit kan de huisarts zijn. Voor raadsleden, wethouders en burgemeesters en hun familie is er een vertrouwenslijn waarin om ondersteuning gevraagd kan worden. Via 0800 2800 200 of www.devertrouwenslijn.nl

Slachtofferhulp Nederland

Slachtofferhulp (0900-0101, www.slachtofferhulp.nl) biedt praktische en juridische adviezen en emotionele steun na een misdrijf (geweld, stalking etc.) of een verkeersongeluk.

Alarmnummer voor nazorg bedreigde raadsleden

Raadsleden, en andere politieke ambtsdragers, die te maken hebben gehad met agressie, geweld en bedreigingen kunnen gebruik maken van het alarmnummer van het Instituut voor Psychotrauma (IVP). Het IVP biedt acute gespecialiseerde psychosociale ondersteuning waarop dag en nacht beroep kan worden gedaan.

Raadsleden, wethouders en burgemeesters die slachtoffer zijn van agressie, bedreigingen of geweld kunnen hiervan impact ondervinden die invloed heeft op de bedreigde en zijn of haar familie, zo blijkt uit onderzoek en vanuit contacten met mensen die dit meemaken. Niet alleen het professionele functioneren, maar ook de persoonlijke levenssfeer kan worden beïnvloed. Als er een ingrijpend incident heeft plaatsgevonden en het raadslid of de bestuurder moeite heeft om de draad van het gewone raads- en bestuurswerk weer op te pakken, kan het alarmnummer van Instituut voor Psychotrauma worden ingeschakeld via 0418-683444.

Schade

Het kan zijn dat er schade is geleden, dit kan in het algemeen verhaald worden op de dader. Het gaat hier om het verhalen van materiële kosten, zoals de kosten van medische behandeling en re-integratie of immateriële schade. Enkele voorbeelden zijn inbreuk op privacy, gederfde levensvreugde, psychische schade zoals slapeloosheid etc.

Voor informatie over het verhalen van schade op de dader: www.agressievrijwerk.nl

De griffier kan hier waar nodig ook ondersteuning bieden aan de raadsleden, de gemeentesecretaris aan de wethouders. Het is in dit geval ook raadzaam de eigen verzekeraar te raadplegen.

Advocaatkosten

Als het nodig lijkt een advocaat in te schakelen om schade te verhalen of om een maatregel bij de rechtbank te verzoeken, dient dit bij de griffier gemeld te worden. De griffier legt de zaak voor aan team juridische zaken of brengt de betreffende ambtsdrager met een medewerker van juridische zaken in contact. Juridische zaken adviseert over de betreffende claim of vordering en adviseert over het inschakelen van een advocaat. Raadsleden en fractieopvolgers kunnen een verzoek tot vergoeding van de kosten indienen bij de burgemeester.

Naar aanleiding van een concreet verzoek kan de burgemeester in samenwerking met de griffier, na kennis genomen te hebben van het advies van juridische zaken, beslissen dat de advocaatkosten naar redelijkheid en billijkheid door de gemeente Diemen betaald worden.

Trainingen

Er zijn verschillende trainingen beschikbaar waarin wordt geleerd hoe om te gaan met agressie en geweld en wat in bepaalde situaties wel of juist niet moet worden gedaan. Indien gewenst kan er voor een Raad/college een training op maat georganiseerd worden.

In elk geval wordt in het introductieprogramma van de raad en het college aandacht besteed aan het onderwerp veiligheid en agressie.